

Cywilizacja podkułiła ogon. To jedno z trafniejszych, jakie słyszałem, podsumowań tego co się dzieje wokół nas od kilku miesięcy. Z Panów Świata i Wszelkiego Stworzenia, w krótkim czasie staliśmy się na powrót gatunkiem biologicznym, podlegającym takim samym prawom jak wszystko inne. Okazało się, że nie ma lekarstwa na wszystko. Że jest jeszcze coś, co osiągnąć może nie tylko biedaków w Bangladeszu i Ghanie, ale także premierów najbogatszych państw, milionerów i celebrytów. Błogie przeświadczenie o totalnym bezpieczeństwie, które zagwarantują rządzący naszym uporządkowanym światem, legło w gruzach. Pomaga pogardzana jeszcze niedawno nauka, o której nagle sobie przypominano i zaczęto słuchać. Pomaga, jak zawsze w trudnych chwilach, ludzka solidarność, odwaga i poświęcenie.

Już wiemy, że trzeba będzie zaakceptować spadek PKB i innych świętych dotychczas wskaźników ekonomicznych, spadek produkcji, wydobycia, przewozów, sprzedaży i inwestycji. Trzeba będzie i da się. W jednej chwili okazało się, że można wszystko, czego nie było można zrobić w obliczu kryzysu klimatycznego. Bo istnienia epidemii nie da się zaprzeczyć, zakląć, wyprzeć, zmanipulować. Wszyscy, którzy tego próbowali szybko zderzyli się z twardą rzeczywistością. Można się obejść bez latania kilka razy w roku na urlop za ocean, można nie latać w ogóle! Można nie jeździć samochodem, nie biegać po sklepach w poszukiwaniu kolejnych butów, ciuchów, smartfonów, gadżetów. Mieścimy się nagle na drogach, w pociągach, autobusach i tramwajach. Może więc wiele z tego, co wydawało się najważniejsze i niezbędne, wcale takie nie było?

Nie piszę tego z satysfakcją. Co dzień umierają tysiące ludzi, miliardy siedzą przerażone i sfrustrowane w domach, miliony tracą pracę, inni zbankrutują, zawałą im się różne „dzieła życia”. To osobiste ludzkie tragedie. Piszę to z goryczą, ale też odrobiną nadziei, że „to” nami jakoś potrząśnie i „po tym” coś się zmieni. Że siedząc w domach, na chwilę pozbawieni możliwości dotychczasowego życia, dostrzeżemy, że jest jakaś inna droga, znajdziemy czas na refleksję nad przyszłością, w której bynajmniej nie pojedynczy wirus wydaje się najstraszniejszy.

Co będzie? Nie wiem. To, że wiedziałem cokolwiek o przyszłości było przecież iluzją, którą karmi nas od wieków nasza cywilizacja. Przyroda nie zawraca sobie głowy planowaniem, gwarancjami i ubezpieczeniami. Ważne jest tu i teraz. Iluzją jaką żyliśmy było też wypieranie z umysłów cierpienia i umierania. Ono jest wokół, zawsze było i będzie, i będzie dotyczyć także nas i naszych bliskich. I wirus niczego nowego tu nie wnosi, pozwala nam tylko uświadomić sobie, że naszego bezpiecznego i dostatniego świata nikt nam nie dał na wieczność. Przyroda nie jest uszytym z pluszu misiem, a my jesteśmy i zawsze będziemy jej częścią. Jeśli będziemy o tym pamiętać, łatwiej będzie nam żyć, szczególnie teraz.

Póki co na bałtyckie plaże nieśmiało wychodzą zaskoczone foki, po pełnych dotychczas ludzi tatrzańskich dolinach spacerują zdziwione niedźwiedzie, łanie zgrzają smaczne krokusy na opustoszałych górskich łąkach. Dla nich ludzkie nieszczęścia nie istnieją, dla nich to krótka chwila wytchnienia od naszej wszechogarniającej obecności, hałasu, zapachów, śmieci, trąbiących samochodów, rozwrzeszczanych dzieci, rozszczekanych psów. Wreszcie, choć przez krótką chwilę, w stworzonych dla nich parkach narodowych są naprawdę u siebie.

Andrzej Jermaczek

SPRAWOZDANIE

Fot. K. Banaszak

Zarządu Klubu z działalności w roku 2019

Członkowie Klubu

W dniu 31.12.2019 r. Klub liczył 799 członków. W roku 2019 deklarację członkowską przesyłały do nas 22 osoby. Statystyka osób pochodzących z poszczególnych województw niewiele się zmieniła i wygląda następująco: dolnośląskie - 36 osoby, kujawsko-pomorskie - 12, lubelskie - 3, lubuskie - 170, łódzkie - 19, małopolskie - 12, mazowieckie - 22, opolskie - 7, podkarpackie - 1, podlaskie - 4, pomorskie - 43, śląskie - 19, świętokrzyskie - 2, warmińsko-mazurskie - 10, wielkopolskie - 377, zachodniopomorskie - 44. Bieżącą składkę za rok 2019 opłaciło 135 osób. Najstarszy Klubowicz urodził się w 1943 roku, a najmłodszy w 2007.

Koła terenowe

W ramach struktur organizacyjnych Klubu w roku 2019 działalność prowadziło pięć kół terenowych: pilskie, wolsztyńskie, poznańskie, dolnośląskie i wschodniopomorskie.

Projekty ochrony przyrody realizowane

1. Przeciwdziałanie zmianom klimatu w ramach ochrony torfowisk na nizinie Wschodnio- i Środkowoeuropejskiej. Projekt realizowany jest wspólnie z niemiecką organizacją NABU oraz NGO z Litwy, Łotwy i Estonii. Rozpoczął się we wrześniu 2016 r. Jest współfinansowany przez Fundusz Life, WFOŚiGW w Gdańsku i Baltic Sea Conservation Foundation. Dotyczy roli torfowisk w łagodzeniu zmian klimatu. Działania po stro-

nie polskiej dotyczą ochrony i renaturyzacji torfowisk w Słowińskim Parku Narodowym.

W ramach projektu, w roku 2019, wykonano działania ochrony czynnej w postaci usuwania drzew; przygotowano koncepcję zablokowania rowów potwierdzoną modelem hydrologicznym i rozpoczęto projektowanie przegród do wykonania. W ramach projektu wydano pozycję popularno-naukową pt. „Słowińskie torfowiska w ochronie klimatu”.

2. Wspólnie z belgijską ekologiczną organizacją pozarządową Natuurpunt realizo-

wano projekt pt. „Zielone Doliny: łączenie ochrony siedlisk przyrodniczych z długoterminowym zarządzaniem biomasa i włączaniem wielu interesariuszy”. Projekt współfinansowany jest ze środków Fundu-

szu Life. Celem projektu jest zapewnienie trwałości działań ochronnych podejmowanych w ostojach Klubu poprzez rozbudowę infrastruktury technicznej służącej zagospodarowaniu uzyskiwanej biomasy w Stacji

Spotkanie zespołu. Fot. Tom Kirschey

Badania hydrologiczne na torfowiskach SPN.
Fot. Ł. Pietruszyński

Wiklinowe, żywe tunele – pierwsze elementy ogródka dla dzieci przy Stacji Terenowej w Owczarach.
Fot. K. Banaszak

Terenowej w Owczarach. W roku 2019 rozpoczęto opracowanie graficzne i merytoryczne 10 tablic informacyjno-edukacyjnych do Owczar, rozpoczęto prace projektowe na potrzeby budowy płyty obornikowej i kotłowni w Owczarach. Opracowano koncepcję aranżacji ogródka dla dzieci w Owczarach i rozpoczęto jej realizację. W ramach projektu dokonano pierwszych zakupów sprzętu technicznego na potrzeby zbioru i transportu biomasy z terenów objętych projektem.

3. Rozwijano koordynowaną przez Klub i prowadzoną wspólnie z kilkunastoma innymi organizacjami ogólnopolską akcję **“Rezerваты – czas na comeback!”** mającą na celu uzupełnienie i rozwój istniejącej sieci rezerwatów przyrody w kraju. W roku 2019 zorganizowano spotkanie koordynatorów, w którym udział wzięło 25 osób reprezentujących prawie wszystkie województwa. Przygotowano do wydania książkowego koncepcje rozwoju sieci rezerwatów w woj. łódzkim i opolskim.

4. Przebudowa oraz zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku z XVIII w. - karczmy sądowej w Uniemyślu – kompleksowy remont.

W 2019 r. wykonano prace adaptacyjne zaplecza karczmy, wyrównując i porządkując teren. Otrzymaliśmy 10 000 zł dofinansowania z lokalnych grantów na odbudowę i rewitalizację kamiennych murów przy Stacji w Uniemyślu. Realizacja planowana jest na marzec – sierpień 2020 r.

W 2019 r. złożyliśmy wnioski na dalsze prace remontowe związane z materią zabytkową do Urzędu Marszałkowskiego Woj. Dolnośląskiego, Wojewódzkiego Dolnośląskiego Konserwatora Zabytków i Ministra Kultury. Niestety nie otrzymaliśmy dofinansowania.

Pod koniec 2019 r. złożyliśmy kolejny wniosek do Ministra Kultury na dalsze prace remontowe.

Działalność rolno-środowiskowa

Klub kontynuował rozpoczętą przed laty ochronę zagrożonych elementów krajobrazu rolniczego w ramach prowadzonego gospodarstwa rolnego w Owczarach oraz posiadanych i dzierżawionych gruntów. Hodowla zwierząt obejmowała ok. 200 owiec, 10 kóz oraz 1 konia. W Owczarach kontynuowano

wypas muraw kserotermicznych, prowadzono szkółkę starych odmian drzew owocowych (zaszczepiono ok. 1000 sadzonek) oraz kolekcję zachowawczą chwastów. W roku 2019 kontynuowano nowy cykl realizacji programu rolno-środowiskowego w ramach różnych wariantów pakietu 4 i 5 (ochrona siedlisk i zagrożonych gatunków ptaków) obejmujących murawy kserotermiczne w dolinie Odry (głównie w okolicach Owczar, Zatoni Dolnej i Cedyni), łąki w Koźminku, łąki nad Obrą, łąki i torfowiska nad Ilanką k. Torzymia i torfowiska nad Pliszką w Kosobudkach oraz torfowiska w różnych rejonach Pomorza. Łącznie programem rolno-środowiskowym objętych jest ponad 115 ha gruntów - głównie muraw kserotermicznych, różnego typu łąk i torfowisk. Wypas i koszenia prowadzono zgodnie z wymogami określonymi w programach rolno-środowiskowo-klimatycznych.

Opracowania i ekspertyzy

W roku 2019 Klub prowadził prace terenowe i kameralne na potrzeby kilkudziesięciu opracowań, na zlecenie różnych instytucji. Były to (zakończone w roku 2019):

- projekty planów ochrony 11 rezerwatów w woj. mazowieckim: Horowe Bagno, Jezioro Kiełpińskie, Okólny Ług, Klimonty, Łosiowe Błota, Mosty Kalińskie, Barania Ruda, Bukowiec, Kawęczyn, Las Jaworski i Turzyniec - na zlecenie RDOŚ Warszawa,
- projekty planów ochrony dla 4 rezerwatów przyrody w woj. pomorskim: Dolina Huczka, Ustronie, Żurawie Chrusty i Borkowskie Wąwozy - na zlecenie RDOŚ Gdańsk,
- projekty planów ochrony dla 3 rezerwatów przyrody w woj. lubuskim: Pniewski

Zdjęcie z drona jeziora dystroficznego w rezerwacie Żurawie Chrusty wykonane w ramach prac nad planem ochrony.
Fot. R. Stańko

Ług, Rosiczkowy Mszar koło Rokitna i Żurawno - na zlecenie RDOŚ Gorzów Wlkp.,

- plany zadań ochronnych dla obszarów: Jezioro Księżę w Lipuszu i Wielki Klincz - na zlecenie RDOŚ Gdańsk,
- plany zadań ochronnych dla obszaru Torfowisko Młodno - na zlecenie RDOŚ Gorzów,
- plany zadań ochronnych dla części obszarów Natura 2000: Lasy Bierzwnickie oraz Ostoja Wkrzańska - na zlecenie RDOŚ Szczecin,
- ekspertyzy mające na celu ocenę stanu wybranych siedlisk i weryfikację działań ochronnych w 2 obszarach Natura 2000: Dolina Płoni i Jezioro Miedwie oraz Uroczyska Kujańskie - na zlecenie RDOŚ Szczecin i Nadleśnictwa Złotów,
- ekspertyza przyrodnicza dotycząca kie-

runków ochrony kompleksu mokradeł na gruntach Nadleśnictwa Tuczno - na zlecenie Nadleśnictwa Tuczno,

- opracowanie „Ustalenie celów środowiskowych dla jednolitych części wód wraz z opracowaniem rejestru wykazów obszarów chronionych” - wspólnie z firmą PectoreEko i IOŚ - na zlecenie KZGW.

Łącznie wykonaliśmy plany ochrony dla 18 rezerwatów przyrody, plany zadań ochronnych dla 5 obszarów Natura 2000 oraz kilka innych opracowań o porównywalnym zakresie prac.

Ponadto Klub prowadził prace terenowe i kameralne na potrzeby opracowań, które będą kontynuowane w roku 2020. Są to:

- projekty planów ochrony 2 rezerwatów w woj. zachodniopomorskim: Bagno

Raczyk, Mokradła koło Ieśniczówki Łowiska - na zlecenie RDOŚ Szczecin,

- plan ochrony Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego - na zlecenie Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych,
- plan ochrony Parku Krajobrazowego Dolina Słupi - na zlecenie Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych,
- plany zadań ochronnych dla części obszaru Natura 2000 „Wolin i Uznam” - na zlecenie RDOŚ Szczecin,
- plany zadań ochronnych dla 8 obszarów Natura 2000 w województwie warmińsko-mazurskim: Torfowisko Zocie, Jezioro Karaś, Góra Dębowa koło Mławy, Ostoja Dylewskie Wzgórza, Ostoja Welska, Przełomowa Dolina rzeki Wel, Puszcza Romincka i Lasy Ławskie - na zlecenie RDOŚ Olsztyn,
- inwentaryzacja przyrodnicza gminy Łobez - na zlecenie gminy Łobez.

Spotkanie ze społecznością Trójmiasta w ramach opracowywanego przez Klub projektu planu ochrony Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Fot. K. Banaszak

Edukacja i promocja ochrony przyrody

W marcu zorganizowano XXXVII Zjazd Klubu w Stacji Terenowej w Owczarach.

W kwietniu w Ciechocinku zorganizowano doroczną wiosenną sesję naukową, w tym roku pod hasłem „Natura 2000 – czy to działa?”. Uczestniczyło w niej około 80 osób reprezentujących przede wszystkim naukę, administrację rządową i organizacje społeczne zajmujące się ochroną przyrody.

Klub był organizatorem kilkunastu imprez i spotkań odbywających się w Stacji Terenowej w Owczarach oraz Stacji w Uniemyślu.

W Owczarach tradycyjnie odbywały się cykliczne spotkania, szkolenia i zajęcia edukacyjne:

Wycieczka w ramach Sesji
– teżnie solankowe
w Ciechocinku oraz dolina Wisły,
prowadzi dr Lucjan Rutkowski.
For. K. Banaszak

- w marcu – odbyły się jednodniowe warsztaty szczepienia drzew owocowych, zaszczerpione drzewka uczestnicy zabrali ze sobą do posadzenia na swoim terenie,

- w marcu – wraz z pracownikami Parków Krajobrazowych woj. lubuskiego odkrzaczano murawy kserotermiczne,

- w kwietniu - odbyło się Wiosenne Spotkanie z Łąką, w którym wzięło udział ok. 50 osób. Podczas Spotkania odbyła się tradycyjna wycieczka na murawy oraz gra terenowa i warsztaty plastyczne,

- w maju - rozpoczął się sezon wypasu owiec i kóz na murawach, który potrwał do połowy października. Nasze zwierzęta pielęgnowały murawy kserotermiczne w woj. lubuskim, zachodniopomorskim i opolskim,

- w maju i czerwcu - odbywały się „Zielone Szkoły” – jednodniowe oraz kilkudniowe zajęcia edukacyjne o tematyce przyrodniczej dla młodzieży szkolnej, w których wzięło udział ok. 300 osób,

- w czerwcu – odbyły się dwudniowe terenowe warsztaty łąkowe, w których wzięło udział 20 osób,

- w lipcu - odbyło się Letnie Spotkanie z Łąką, w którym wzięło udział ok. 50 osób. Podczas spotkania odbyły się m.in. warsztaty terenowe z rozpoznawaniem roślin łąkowych, warsztaty etnologiczno-przyrodnicze i fotograficzne,

- w lipcu - odbył się trzydniowy Rodzinny Obóz Przyrodniczy, podczas którego dzieci i ich opiekunowie brali udział w pracach gospodarskich Stacji w Owczarach i poznawali przyrodę okolic Owczar,

- we wrześniu odbyło się Jesienne Spotkanie z Sadem, w którym wzięło udział ok. 50 osób. Podczas imprezy odbyły się m.in. warsztaty botaniczno-owocowe, wykład o starych odmianach drzew owocowych, degustacja owoców starych odmian, warsztaty wykorzy-

stania dzikich roślin owocowych, konkursy i zajęcia plastyczne,

- w październiku – odbyły się dwudniowe warsztaty turystyczno-przyrodnicze, w których wzięło udział 20 osób,

- w październiku i listopadzie – intensywny sezon prac w szkółce, wykopywanie, przesadzanie, dołowanie, przycinanie, sprzedaż (sprzedano ok. 600 drzewek), zakup nowych podkładek.

Klub prowadził również działalność edukacyjną w obrębie Stacji Terenowej w Uniemyślu, gdzie zorganizowaliśmy szereg wydarzeń o charakterze edukacyjnym, a także działań z zakresu ochrony przyrody.

Na początku marca z grupą wolontariuszy ponownie wycięto nalot drzew (głównie świerka) i krzewów na odtwarzanym przez Klub torfowisku przejściowym w Uniemyślu.

Tradycyjnie jak co roku organizowaliśmy cykliczne imprezy edukacyjne o przyrodniczym i kulturowym charakterze, w tym: **„Na tropie przyrody”** oraz **„Dzień otwartych domów przysłupowych”**. Impreza „Na tropie przyrody” odbyła się pod hasłem „DZIKIE PSZCZOŁY W UNIEMYŚLU”. Wzięło w niej udział ok. 50 osób.

Realizacja projektu **„Przyroda za płotem”** (PROW) - w 2019 r. zorganizowany wspólnie ze Stowarzyszeniem Doliny Zadnrny oraz Sołectwem Uniemyśl. Celem projektu było zapoznanie mieszkańców wsi z otaczającą przyrodą oraz pokazanie jak można wykorzystać walory przyrodnicze do budowania wizerunku ekologicznej wsi, szanującej i doceniającej naturalne piękno. Nasze zamierzenia realizowaliśmy poprzez serię warsztatów, wycieczek i wspólnych działań w centrum miejscowości, m. in. opowiadaliśmy, wspólnie zbieraliśmy i przyrządzaliśmy w karczmie potrawy z dzikich roślin jadalnych, zwracaliśmy uwagę na rośliny

Uczniowie w trakcie półfinału Konkursu Przyrodniczego. Fot. M. Makowski

inwazyjne, zorganizowaliśmy konkurs na najbardziej ekologiczny i tradycyjny ogród wiejski w Uniemyślu i Okrzeszynie w formie „Dnia otwartych ogrodów wiejskich”, w którym wspólnie zwiedzaliśmy udostępnione przez mieszkańców wiejskie ogrody.

W dniu 9 marca 2019 r. w Świebodzinie odbył się **XXXVII Lubuski Konkurs Przyrodniczy** dla uczniów gimnazjów oraz szkół podstawowych. Temat wiodący konkursu brzmiał: „Ssaki Polski”. W tym roku wzięło w nim udział 34 uczniów reprezentujących 11 szkół. Wszyscy uczniowie byli świetnie przygotowani przez swoich nauczycieli, a w finale wykazali się bardzo dużą wiedzą.

Klub prowadził serwis internetowy. W roku 2019 na stronie kp.org.pl odnotowaliśmy ok. 47 tys. odwiedzin pochodzących z kilkudziesięciu krajów. Najwięcej gości zagranicznych pochodziło z Niemiec, Wielkiej Brytanii, USA,

Brazylii i Holandii. Z terenu Polski odnotowano ponad 44 tys. wizyt. W czołówce miast, z których pochodziły osoby odwiedzające naszą stronę znalazły się: Warszawa, Poznań, Kraków, Szczecin i Gdańsk.

W roku 2019 Klub był stale obecny na portalu społecznościowym Facebook. Swoje konta na portalu mają też Koła Terenowe oraz Stacje.

W serwisie e-mailowym „Wiadomości KP” ukazało się kilkadziesiąt informacji na temat aktualnych wydarzeń i problemów ochrony przyrody. Wiadomości KP prenumerują 1232 osoby.

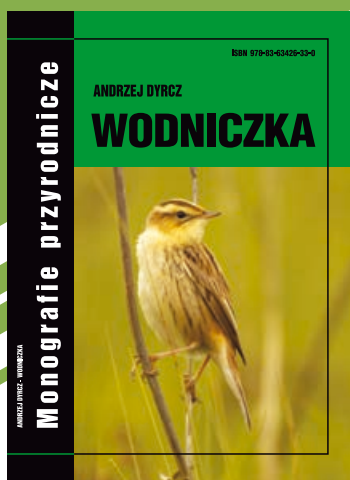
Prowadzono skierowany do członków Klubu e-mailowy serwis „info-kp”, w ramach którego raz w miesiącu rozsyłano informacje o bieżących działaniach i przedsięwzięciach Klubu.

Klub powiększał stale zbiory biblioteczne. Pracownicy Klubu oraz członkowie Kół

Terenowych, jako zaproszeni goście uczestniczyli w roli prelegentów w kilkunastu spotkaniach oraz imprezach poświęconych ochronie przyrody i edukacji przyrodniczej organizowanych przez różne instytucje oraz organizacje.

Wydawnictwa

W ramach działalności Wydawnictwa wydano cztery zeszyty Przeglądu Przyrodniczego oraz 4 zeszyty biuletynu Bocięk. Przygotowano do druku 24. zeszyt "Monografii przyrodniczych" – monografię wodniczki *Acrocephalus paludicola* autorstwa Andrzeja Dyrca.

Organizacja pracy

Na koniec roku 2019 Klub zatrudnił 20 osób, spośród których większość stanowili specjaliści z zakresu ochrony przyrody (biologii, leśnictwa, ochrony środowiska, geologii).

Na początku roku Klub wypowiedział umowę świadczenia usług księgowych przez biuro rachunkowe, a w maju zatrudniliśmy na etacie główną księgową.

W ramach projektu „Zielone Doliny ...” zatrudniliśmy nowego pracownika.

W ramach realizowanych zleceń oraz projektów Klub zatrudnił ok. 20-30 osób w oparciu o umowę o dzieło oraz umowę zlecenie.

W dniu 16 marca 2019 r. w Owczarach, w trakcie dorocznego Zjazdu odbyło się Walne Zgromadzenie Członków Klubu. Zarząd nie przedstawił sprawozdania finansowego, gdyż w jego opinii sporządzony przez biuro rachunkowe bilans, rachunek zysków i strat oraz tzw. informacja dodatkowa nie spełniały wymagań prawnych i rachunkowych oraz obciążone były błędami (co było jednym z głównych powodów wypowiedzenia umowy). W związku z tym postanowiono, że po dokonaniu niezbędnych poprawek Zarząd przedstawi sprawozdanie finansowe na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Członków Klubu do 30 czerwca 2019 r.

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Członków Klubu Przyrodników, podczas którego Zarząd przedstawił sprawozdanie finansowe odbyło się w dniu 24 czerwca 2019 r. Walne Zgromadzenie przyjęło sprawozdanie, a Zarząd w wymaganym ustawowo terminie dokonał wszystkich związanych z tym formalności.

W roku 2019 Klub poddany był kontroli ze strony Funduszu Life (zakończony projekt ochrony muraw kserotermicznych).

W lipcu i wrześniu – praktykę w Owczarach odbyły 4 studentki z kierunków weterynaryjnych i turystycznych.

Z uwagi na niekorzystną sytuację finansową przeprowadziliśmy zbiórkę pieniędzy na bieżącą działalność. Łącznie wsparło nas kilkadziesiąt osób na kwotę blisko 14 tys. zł. Zintensyfikowaliśmy również pracę na rzecz pozyskiwania i realizacji zleceń zewnętrznych, co rzeczywiście przełożyło się na poprawę finansów Klubu.

Interwencje i uczestnictwo

Podobnie jak w latach poprzednich Klub oraz Koła Terenowe aktywnie włączali się w procedury administracyjne oraz procesy opiniowania różnych aktów prawnych związanych czy mających istotny wpływ na ochronę przyrody. Pracownicy Klubu brali udział w pracach różnych instytucji, gremiów naukowych czy organizacji pozarządowych, których zadaniem było m.in. opiniowanie, opracowanie wytycznych i wskazówek do zarządzania oraz planowania ochrony przyrody.

Członkowie Klubu i pracownicy brali udział w wielu seminariach, konferencjach i sesjach naukowych, w tym międzynarodowych, poświęconych ochronie przyrody.

Pracownicy udzielili telefonicznie, pocztą elektroniczną lub osobiście kilkuset porad i wskazówek dotyczących ochrony przyrody.

W roku 2019 kontynuowano zaangażowanie interwencyjne w kilkudziesięciu sprawach w różnych miejscach w Polsce i bieżące opiniowanie projektów dokumentów, aktów prawnych. Klub uczestniczył w postępowaniach prawno-administracyjnych przeciwstawiając się m. in. budowie tamy na Wiśle w Siarzewie i zbiornika zaporowego na Wiernej Rzece w Świętokrzyskiem. Podejmowaliśmy interwencje np. w sprawie zniszcze-

nia rozlewisk stanowiących siedliska kumaka w Bierzwniku czy odwodnień na torfowisku Reptowo. Doradzaliśmy innym organizacjom w sprawach konfliktów z leśnikami (Las Miejski w Giżycku, Lasy k. Szumina na Mazowszu, oddz. 219a w Bieszczadach). Przedstawiciel Klubu uczestniczył w pracach grupy roboczej ds. polskiej adaptacji znowelizowanego standardu certyfikacji lasów FSC.

Aktualizowaliśmy informacje w kilkunastu postępowaniach Komisji Europejskiej dotyczących spraw polskich.

Pracownicy Klubu uczestniczyli w pracach rad naukowych: Słowińskiego i Świętokrzyskiego Parku Narodowego. Przedstawiciel KP jest członkiem Rady międzynarodowej organizacji CEEWeb (sieć na rzecz ochrony bioróżnorodności w Europie Środkowej i Wschodniej), którą reprezentuje także w Grupie Roboczej ds. zarządzania Obszarami Natura 2000 przy Komisji Europejskiej.

Monitorowaliśmy powstawanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 i niepokojące zjawisko zmiany ustanowionych planów na żądania Ministerstwa Środowiska, wnosząc uwagi do projektów PZO i projektów zmian PZO.

Sprzęt, grunty oraz infrastruktura techniczna

W roku 2019 zakupiliśmy sprzęt rolniczy (kosiarka oraz prasa do siana). Otrzymaliśmy również darowiznę w postaci drona.

Na dzień 31 grudnia 2019 r. Klub był właścicielem ok. 145 ha gruntów, a ok. 190 ha dzierżawił lub użytkował w oparciu o umowy użyczenia.